

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Dispvt. LXX. Quo pacto creaturæ in Deo esse dicantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

riat significationem subiecti, idem etiam faciet subiectum prædicato. Quare si proprietatem loquendi inspicimus, manifestus est error in illis propositionibus, *Lapis est Deus: Creatura qualibet est Deus: nisi expresse illud additamentum, Secundum esse intelligibile, vel ideale, ex parte subiecti ponatur.* Wicleffus vero ea ratione erravit, quod absolute, nec eo apposito, propositiones illas concederet: quamquam ipse assereret, ex vi illarum propositionum illud semper intelligi. Neque enim ipse tam stulte erravit, ut putaret, quamlibet creaturam in proprio genere Deum esse: quinimo id expresse negavit.

Adhuc tamen cum illo additamento, *Secundum esse intelligibile*, propositiones possent verum, & saltem reddere sensum: idcirco distinctione opus est: ut, quid re ipsa significandum, definiamus. Illud ergo esse intelligibile creaturarum, quod in Deo res habere dicuntur, est duplex: est enim conceptus ipse formalis, & conceptus obiectivus: formalis conceptus creaturarum in Deo dicitur ipsamet essentia divina, quatenus creaturas repræsentat, qui conceptus respondet speciei impressæ, & expresse, quam in nostro intellectu de aliquo obiecto habemus: & secundum veriorum sententiam hac ratione ipsamet essentia divina dicitur creaturam ideam, vel esse dispositive. Hoc modo creatura secundum esse intelligibile est ipse Deus: & omnis creatura in Deo vivere dicitur. Perinde enim est dicere, creatura secundum esse intelligibile, quod habet in Deo, est ipse Deus, & vivit in ipso; atque asserere, essentia divina (est ipse Deus, & habet vitam in eo: & in hunc sensum Augustinus tractat in Ioan. intellectus illud Ioan. *Quod factum est in ipso vitam*: hoc est, lapis, & cetera omnia, quæ a Deo facta sunt, quatenus in ipso sunt, vivunt, imo vitam habent ipsius per: ergo licet absolute non debemus dicere, lapis vivit vita Dei: dicimus tamen cum Augustinus in Deo vitam habere: imo Deus ipse est, & vita illius vivit.

Quare qui diceret, creatura secundum rationem ideam est ipse Deus, vel vivit vita Dei, non erraret: si tamen diceret secundum esse ideale vivit vita Dei, aut est ipse Deus, oportet et distinctionem adhibere. Illud enim esse ideale, sicut etiam intelligibile bisariam accipi potest, ut prædictum est: ergo si intelligeret per esse ideale conceptum formalem in mente divina, verum assereret, sicut de esse intelligibili hæcenus diximus. In hunc sensum plura testimonia Augustinus, quibus asserit creaturas in Deo melius esse, & melius cognosci, quam in seipsis exposuimus supra disp. 51. Alterum esse intelligibile, aut ideale creaturarum in Deo est esse obiectivum: hoc autem eodem modo in Deo explicari debet, sicut in nostra cognitione. Nam cum ego cogito Romam, in meo intellectu, non solum est qualitas illa, quæ dicitur cogitatio, quæ res ipsa repræsentatur, sed etiam res ipsa, quam cogito, & cognitione mea repræsentatur: quæ dicitur obiectivum, hoc est, tanquam repræsentatum in mente: effectiva enim Roma, quam magna est, & corporata, intra speciem parvam, & spiritualem continetur, dum cognoscitur, & repræsentatur. Ex quo manifeste constat, aliquid aliud præter ipsam qualitatem, & cogitationem intra mentem, aut phantasiam contineri, videlicet rem cogitam: nisi quod cognitio inest, ut qualitas; res vero repræsentata, sola præsentia obiectiva ibi dicitur esse.

se. Sic debemus nos pro hoc statu vitæ mortalis de divino intellectu philosophari, ut in eo non solum dicamus esse suam essentiam, quæ est cognitio, & species expressa omnium rerum, & respondet conceptui formali nostræ mentis; verum etiam omnes creaturas, & res cognitæ obiectivæ præsentis; ideoque in ipso dicamus habere esse intelligibile, seu ideale, quod quidem Scotus in 1. d. 36. q. 1. appellavit esse quoddam diminutum, in quo esse, actu ipso divini intellectus res ab æterno productas esse affirmat: quem tamen modum loquendi recentiores severius notant, quam meretur, forsitan mentem illius non assecuti. Neque enim ipse putavit res habere ab æterno aliquam minimam realem existentiam extra causas: sed ideo appellavit esse earum diminutum; quia tantum est esse obiectivum operatione divini intellectus. Negari autem non potest res omnes possibili, & futuras fuisse ab æterno intellectui divino obiectivæ præsentis.

Hoc esse diminutum cum Scoto concedit Walden, c. illo 1. 2. & 3. quare frustra laborant Gabriel, d. 35. q. 1. præsertim vero art. 3. & plures Thomistæ, ut contra Scotum probent res ab æterno non habuisse esse illud diminutum, intelligentes illud esse aliquid reale extra causas existens, quod Scotus non somniavit, neque docuit esse aliquam existentiam actu, mediam inter non esse rei, & existentiam illius extra proprias causas, sed solum esse illud possibile creaturarum, secundum quod ab æterno obijunguntur intellectui divino virtute suæ intellectiois, ratione cuius dicuntur ab ipso divino intellectu produci, hoc est, repræsentari. Si igitur loquamur de creaturis secundum esse intelligibile, aut ideale hoc modo explicatum, illa sola propositio Wicleffii concedenda est. *Omnis creatura est coæterna deo*, quia cum intellectu deo Dei nunquam fuerit sine re intellecta, & intellectu deo sit deo coæterna, erit etiam res quælibet intellecta secundum esse obiectivum æterna. Aliæ vero propositiones, *Omnis creatura est Deus*, *Omnis creatura vivit vitam dei*, & similes, sunt abiuræ, & hæreticæ: nam secundum illud esse talis res est, qualis cognoscitur a Deo possibilis, aut futura, sed nunquam deus intelligit creaturam viventem vitam Dei, aut futuram esse Deum, aut denique vivere posse vitam dei, & posse esse deum: ergo secundum illud esse intelligibile neque est Deus, neque vivit vitam dei, sed vita propria, si res natura sua animata est.

Ceterum in quo sensu dixerit Wicleffus, omnem creaturam esse Deum, & vivere vitam Dei; non explicat Walden, ego tamen suspicor, in illo prioris sensu solum intellexisse: nam in hoc posteriori nullus sanæ mentis, qui semel admittit esse verum deum, ut fateretur Wicleffus, assereret quamlibet rem esse deum, imo nec ex gentilibus, qui unum verum Deum non faterentur, nullus hæcenus asseruit quamlibet rem esse Deum: ergo non erravit circa rem ipsam Wicleffus, sed in modo loquendi, quod sine illo additamento absolute concederet quamlibet rem esse Deum, & vivere vitam ipsius Dei.

Postremo explicanda est doctrina Walden, cap. illo 3. citato, ubi cum admittat illud esse diminutum creaturarum in Deo, asserit de illo melius, & verius in Deo esse: addit præterea, melius, & verius esse in proprio genere, quæ videtur omnino contraria, nec ipse satis explicat. Ut igitur hæc doctrina sit

Quid sit esse diminutum, & æternum creaturarum secundum Scotum.

8

Walden, Gabriel, Male sent. reprehendit.

Omnis creatura est deo coæterna secundum esse obiectivum, non tamen est Deus.

9

Error Wicleffii, modo loquens est, non in re.

Walden, scilicet creaturam quæ non est deus, sed in se.

na sit

na sit vera, distinguenda est iuxta ea, quæ diximus: aut enim per illud esse diminutum intelligit hic auctor conceptum formalem creaturarum, & esse illud intelligibile priori illo modo: & ita sine dubio melius est res in Deo, quam in proprio genere: quia secundum illud esse est ipse Deus, & corruptionis expertus, non autem in proprio genere: in quo sensu ut retinimus paulò antea, dixit Aug. creaturas melius esse in ipso Deo, & arte sua, quam in seipsum. Si vero sermo sit de esse intelligibili creaturarum posteriori illo modo explicato, scilicet de esse illo obiectivo earum, adhuc etiam distinguere necesse est: aut enim loquimur de illo, quoad existentiam actualem, & ita melius est in proprio genere quælibet res, quam in Deo: nam in proprio genere actu existit, in Deo vero non existit reali, & actuali existentia, sed solum representatione, & cognitione. Si vero loquamur de esse illo intelligibili quoad representationem, melius in Deo res ipsa relucet, quam extra, in proprio genere. Reliqua, quæ pro se afferebat Wicleffus, latius profequitur Wald. nobis vero dicta sufficiant.

DISPVTATIO LXXI.

Verum essentia diuina, an res creata obiectiue in mente Dei veram habeat rationem ideæ.

Opinio Scoti, Dur. & quorundam Nominalium, cap. 1.
Essentiam Dei non rem obiectam diuino intellectui esse ideam, verior sententia est, cap. 2.

CAPVT I.

Opinio Scoti, Dur. & quorundam Nominalium.

ANteaquam quæst. propositam aggrediamur, duo breuiter præmittenda sunt: vnum est iuxta doctrinam Augusti. ab omnibus receptam, lib. 83. quæst. 9. 6. id est Græcis idem esse, quod Latinitis est, *Forma*, non quacumque, sed prototypi, cuius instar aliquid fieri dicitur, quam Aug. originalem formam appellauit, & nos communiter etiam ideam dicimus in creatis artificibus, satis est manifestum: nam illa forma, quam aliquis concipit interius, aut exterius, ut ad illius similitudinem construat domum, aut pingat imaginem, dicitur idea artis. Alterum est, sine controuersia omnes docere, ideas creaturarum esse in mente diuina. Ex Philos. ita asserit Plato in *Timæo*: imo ut inquit Aug. q. illa 46. primus fuit, qui nomen *Idea* adinuenit, licet primus non fuerit, qui ea de re disputauit. Nam, ut scribit Euseb. lib. 11. de præpar. *ipang. c. 1.* Socrates, primus de ideis disseruit, à quo Plato accepit, aut potius, ut testatur Iustin. in orat. parat. ad gentes, accepit à Moyse, cum Dominus dixit Exodi 25. *inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Platonem vero has rerum ideas in mente Dei asseruisse, affirmat August. 12. de ciuit. cap. 26. quocirca, ut Arist. Platonem non intellexit, aut ipsum maligne interpretatus est, ut liberius impugnaret, asserens posuisse ideas, vniuersales quasdam naturas separatas, quarum participatione singularia producerentur, cum tamen ex verbis Platonis id non colligatur. Eadem ideas in Deo esse docuit Seneca Epist. 66. Ex Patribus vero disertis verbis Dionys. cap. 5. de diuin. nomin. non longe à fine August. loci citatis, & 13. de ciuitat. cap. 25. denique 5. de Genes. ad litteram, cap. 13. & 14. & lib. 65. q. 9. quibus in locis illud Ioan. 1. *Quod factum est in ipso*

CAP. I.

vita erat, refert ad ideas, & rationes rerum in mente diuina existentes. Quare non video de hoc modo loquendi aliquem dubitare.

Verum quidnam existens in Deo nomine *Idea*, significetur, non omnes Scholastici eodem modo sentiunt. Sententia est Scoti in 1. d. 35. q. 1. §. Ad ista, primum ideas in mente diuina esse ipsasmet creaturas obiectiue in ea existentes, seu illud esse diminutum, quod præced. disp. explicatum est. Deinde, ideam creaturarum non esse, essentiam ipsam diuinam, etiam ut habet rationem intellectiōis, & representationis cum aliquo respectu ad creaturas. Cum Scoto sentiunt Okam in 1. dist. 35. q. 5. & Gabr. q. 5. art. 2. notatione 2. Et addunt ideam esse quidem creaturam secundum esse obiectiuium, sed connotare etiam essentiam diuinam, quia in ea repræsentatur. Eorum opinionem putat probabilem Maior in eadem dist. q. 1. in fine, & cum illis facit Ricard d. 6. artic. 2. q. 2. in eo quod docet inter alias acceptiones hoc modo ideam accipi posse, tametsi concedat etiam ipsi essentia diuinam rationem idē conuenire. Omnino vero videntur hanc sententiam secuti Durand. in 1. dist. 6. q. 3. & Alliacen. in 1. q. 6. art. 2. docent enim primum, creaturas obiectiue existentes in mente diuina esse perfectas rerum ideas. Addunt vero deinde, essentiam diuinam quodammodo ideam creaturarum esse, sed imperfectam: nam si consideretur secundum perfectiones, quibus opponitur creaturis, ut infinitum, increatum, nullo modo est idea, nec imperfecta: quia hac ratione nullo modo eam creaturæ imitantur: si vero secundum alias rationes, ut sapientiam, vitam, &c. dicit esse quodammodo ideam rerum in genere, hac est, secundum rationes genericas, sed imperfectam, quia secundum illas non imitantur ipsam perfectam, cum non assimilentur ei vniuerso, sed analogice: at secundum rationes specificas nullo modo esse earum ideam, quia nec analogice secundum illas cum ea conueniunt, aut ipsam imitantur, quod ad rationem imperfectam solum ideæ necessarium erat: quæ omnia, mea quidem sententia, non negaret Scotus, quare Durand. & Alliacen. cum eo omnino conueniunt. Quod vero ulterius addit Alliacen. cap. sequenti explicabitur, neque enim diuersum quid est à prædicta sententia.

Prior itaque pars sententiæ Scoti, videlicet creaturas obiectiue Deo præsentem esse rerum ideas, probatur duabus rationibus: prior est, idea est forma exemplaris, cuius inspectione instar illius aliquid fit, quam etiam causam exemplarem, seu exemplar nuncupamus: ipsa autem creatura existens in diuino intellectu est res cognita, quam intuens Deus ad eius similitudinem rem extra producit, ergo vere, & proprie illa est idea. Posterior ratio, quæ etiam præcedens confirmatur, talis est: id quod in mente artificis creati est idea, proportionem seruata debet esse in mente Dei; nam licet creatus artifex manu exequatur, & faciat opus, tamen intellectu præcipue dirigente operatur; in mente autem artificis creati res ipsa concepta, aut exterius visui proposita, cuius instar aliam operatur, dicitur idea, & exemplar, ut cum aliquis constituit domum, facit sibi exterius, vel cognitione prius apprehendit domum, cuius formam opere ipso imitatur, ergo in mente diuina res cognita, quam postea opere exprimit, erit idea, hac de causa Aristot. 12. Metaph. tex. 24. c. 4. artem medendi dicit facit-

10
August.

Prima not.
Idea quid
proprie sig-
nificet.
August.

Secunda not.
Creatura-
rum ideas in
Deo omnes
concedunt,
Plato,
August.

Eusebius,
Socrates,
Iustinus,
Exodi 25.

August.
Aristot.

Seneca,
Dionysius,
August.

2

Sententia
Scoti præ-
parat.

Iohannes.

Okam.
Gabriel.

Maior.
Ricard.

Durand.
Alliacen.
Cum Scoto
sententia ali.

Prior pars
sententiæ
Scoti præ-
parat.

Probatum
secundum.

4

Aristot.